

2024 m. negalios reforma

Plungės rajono savivaldybės administracijos
Socialinės paramos skyriaus vedėja Jolanta Puidokienė
2023-11-22

- ▶ Nuo 2024 m. sausio 1 dienos prasidės negalios reforma, kurios principai atitinka Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas. Šios reformos pokyčiai palies žmonių, turinčių negalią, ir jų artimųjų kasdienį bei visuomeninį gyvenimą, užtikrins jų teises ir lygias galimybes įvairiose gyvenimo srityse.
- ▶ Vienas iš esminių reformos **tikslų** – *pokyčiai nustatant negalią ir **pagalbos teikimas vieno langelio principu**.*
- ▶ Bus įsteigta **Agentūra** apjungianti Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą ir Neįgaliųjų reikalų departamentą.

Kokie pokyčiai *įsigalios* nuo 2024-ųjų sausio 1 d.?

- ▶ *Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros funkcijos:*
- ▶ užtikrins žmonių su negalia teisių apsaugą;
- ▶ koordinuos žmonių su negalia teisių apsaugos politikos įgyvendinimą;
- ▶ teiks pasiūlymus, kaip tobulinti žmonių su negalia teisių apsaugos teisinį reguliavimą;
- ▶ teiks metodinę pagalbą valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms bei nevyriausybinėms organizacijoms žmonių su negalia teisių apsaugos srityje;
- ▶ priims sprendimus dėl negalios ir individualių asmens poreikių bei išduos negalia patvirtinančius dokumentus;
- ▶ sudarys pagalbos žmogui su negalia planą ir stebės, kaip jis įgyvendinamas;
- ▶ suorganizuos žmonių su negalia aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis;
- ▶ švies visomenę žmonių su negalia teisių apsaugos klausimais.

Kas keisis vertinant negalia?

- ▶ **Žmonėms**, kurie į Agentūrą kreipsis dėl negalios nustatymo nuo 2024 m. sausio 1 d., **negalia bus vertinama pagal naują modelį**.
- ▶ Nustatant negalią, bus atsižvelgiama į:
  - **medicininius kriterijus**, tačiau jų įtaka vertinant negalią **bus mažesnė, nei buvo iki šiol**;
  - kiekvienam žmogui su negalia reikalingos pagalbos poreikį, siekiant sukurti tokias galimybes bei suteikti tokias paslaugas ir pagalbą, kad **negalia nebūtų kliūtis dalyvauti** visose asmeninio ir visuomeninio gyvenimo srityse: švietime, darbo rinkoje, kultūriniame gyvenime, politinėje veikloje ir kt.
- ▶ **Sąvoką „darbingumo lygis“ pakeis sąvoka „dalyvumo lygis“**. Nuo 2024-ųjų sausio 1 d. jis bus nustatomas **ne tik darbingo amžiaus** asmenims, bet ir žmonėms, kurie sulaukė **senatvės pensijos amžiaus**.
- ▶ **SVARBU**. Iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis galios iki nustatyto termino pabaigos.
- ▶ Senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems asmenims, kuriems iki naujo reglamentavimo įsigaliojimo buvo nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, turimi specialiųjų poreikių lygiai jiems prašant prilyginami dalyvumo lygiui: 40 proc. dalyvumo lygis – asmenims, kuriems buvo nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis; 15 proc. dalyvumo lygis – asmenims, kuriems buvo nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis.

Pagalbos koordinavimo modelis: kaip jis veiks?

Asmuo kreipiasi į **Agentūrą**

Institucija skiria ir moka pensijas ir kompensacijas (SODRA + savivaldybė)

Agentūra nustato neįgalumo lygį (vaikams) ar dalyvumo lygį (suaugusiems) bei individualios pagalbos išlaidų kompensacijos poreikius (vaikams ir suaugusiems)

Pagalbos vadybininkas Agentūroje sudaro pagalbos planą ir perduoda informaciją apie nustatytą pagalbos poreikį pagalbos tiekėjams

Techninės pagalbos priemonės (TPP)

Gestų kalbos vertėjo paslaugos

Būsto pritaikymas

Socialinės ir socialinės rehabilitacijos paslaugos (pagalba namuose, socialinė globa, institucinė globa ir kt.)

Asmeninė pagalba

Mobilumo paslaugos

Švietimo pagalba

Užimtumo tarnybos paslaugos

Istaiga, išduodanti TPP

Istaiga, teikianti vertimo paslaugas

Koordinatorius savivaldybėje

Užimtumo tarnyba

Pagalbos vadybininkas vykdo stebėseną, pagal poreikį koreguoja pagalbos planą

Tikslinės išmokos ir kompensacijos

- ▶ Nuo 2024 m. sausio 1 d. **keisis** slaugos ar priežiūros (pagalbos) tikslinių **kompensacijų pavadinimai ir lygiai**. Vaikui ar suaugusiam, kuriam dėl riboto savarankiškumo reikalinga kito asmens pagalba ir (ar) slauga, gali būti nustatomi individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikiai.
- ▶ Tikslinė kompensacija – tai mėnesinė pinigine išmoka, skiriama asmenims, kuriems nustatyti individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikiai.
- ▶ Kai Agentūra nustato individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikį, reikia kreiptis į savivaldybės Socialinės paramos skyrių su prašymu skirti tikslinę kompensaciją. Tikslines kompensacijas skiria ir moka savivaldybių administracijos.
- ▶ Tikslinių išmokų dydis priklauso nuo tikslinių **kompensacijų bazinio dydžio**. 2023 m. šis bazinis dydis – 147 eurų. Vyriausybei pritarus, **tikslinių kompensacijų bazinis dydis 2024 m. sieks 165 eurus**.
- ▶ SVARBU. Slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos, kurios buvo paskirtos iki 2023 m. gruodžio 31 d., ir toliau bus mokamos iki slaugos ar priežiūros (pagalbos) poreikio nustatymo termino pabaigos.

Tikslinės kompensacijos

Poreikių lygiai	Lygių apibūdinimas	2023 m. *	Planuojamas 2024 m. **
I lygis	nustatomas žmogui, kuriam dėl ilgalaikio ar negrįžtamo organizmo funkcijų sutrikimo išsivysto negalia, dėl kurios jis yra visiškai nesavarankiškas, negeba orientuotis ar judėti ir jam reikalinga nuolatinė kito asmens pagalba ar slauga	382,20 Eur	429 Eur
II lygis	nustatomas žmogui, kuriam dėl ilgalaikio ar negrįžtamo organizmo funkcijų sutrikimo išsivysto negalia, dėl kurios jis turi didelių savarankiškumo, galimybės orientuotis ar judėti sunkumų, dėl kurių jam reikalinga kito asmens pagalba ar slauga nuo 6 iki 10 valandų per parą	279,30 Eur	313,5 Eur
III lygis	nustatomas žmogui, kuriam dėl ilgalaikio ar negrįžtamo organizmo funkcijų sutrikimo išsivysto negalia, dėl kurios asmuo turi vidutinių savarankiškumo ir dalyvavimo visuomeniniame gyvenime sunkumų, dėl kurių jam reikalinga kito asmens pagalba nuo 4 iki 6 valandų per parą	161,70 Eur	181,5 Eur
IV lygis	nustatomas žmogui, kuriam dėl ilgalaikio ar negrįžtamo organizmo funkcijų sutrikimo išsivysto negalia, dėl kurios asmuo turi nedidelių savarankiškumo ir dalyvavimo visuomeniniame gyvenime sunkumų, dėl kurių jam reikalinga kito asmens pagalba ne ilgiau kaip 4 valandas per parą.	88,20 Eur	99 Eur

* 2023 m. tikslinių kompensacijų bazinis dydis – 147 eurų.

** 2024 m. planuojama, jog Vyriausybei pritarus, tikslinių kompensacijų bazinis dydis sieks 165 eurus.

Lengvojo automobilio įsigijimas ir (ar) pritaikymas

- ▶ Nuo 2024 m. sausio 1 d. bus galima kreiptis dėl kompensacijos automobilio pirkimui ir (ar) jo pritaikymui. Iki šiol kompensacija buvo skiriama žmogaus su negalia automobiliui ar jo pritaikymui, o nuo 2024 m. sausio 1 d. bus galima kreiptis ir dėl atskiros automobilio techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos.
- ▶ Siekiant gauti lengvojo automobilio įsigijimo ir (ar) pritaikymo kompensaciją, žmogui su negalia arba šeimos nariui turi būti nustatytas toks poreikis bei išduota atitinkama pažyma. Poreikį nustato ir pažymą išduoda Agentūra, jei žmogus ar šeima atitinka šias sąlygas:
  - žmogui nustatyta negalia ir jis turi vairuotojo pažymėjimą;
  - šeima augina vaiką su negalia, kuriam nustatytas pirmo arba antro lygio individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis;
  - šeima, kai pilnametystės sukačiam vaikui nepertraukiamai nustatyta visiška negalia ir (ar) specialusis nuolatinės slaugos poreikis, ir (ar) pirmo arba antro lygio individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis.
- ▶ Lengvojo automobilio išlaidų kompensacija sieks 64 bazines socialines išmokas (BSI), lengvojo automobilio techninio pritaikymo išlaidų kompensacija – iki 128 BSI. 2023 m. BSI dydis – 49 eurai. 2024 m. planuojama, jog Vyriausybei pritarus, BSI dydis sieks 55 eurus.
- ▶ Lengvojo automobilio įsigijimo ir (ar) pritaikymo kompensacija skiriama kartą per 6 metus.
- ▶ Taip pat įtvirtinta galimybė gauti lengvojo automobilio išlaidų kompensaciją, kai automobilis įsigijamas lizingu. Be to, žmonėms su negalia nereikės pateikti papildomų dokumentų, susijusių su automobilio vertinimu.
- ▶ KUR KREIPTIS? Dėl lengvojo automobilio įsigijimo ir (ar) jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos skyrimo ir mokėjimo reikia kreiptis į „Sodrą“.

Kompensacija lengvajam automobiliui įsigyti ir (ar) pritaikyti

Dabar

Lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacija

(kas 6 metus iki 64 BSI (3 136 Eur))

Po reformos

Lengvojo automobilio įsigijimo kompensacija

(kas 6 metus iki 64 BSI (3 520 Eur))

ir
(ar)

Lengvojo automobilio techninio pritaikymo išlaidų kompensacija

(kas 6 metus iki 128 BSI (7 040 Eur))

Asmenų su negalia reikalų koordinatorius savivaldybės administracijoje?

- ▶ *Pareigybė* - *Asmenų su negalia reikalų koordinatorius*, dirbantis savivaldybės administracijoje.
- ▶ Iš valstybės biudžeto dotacijų finansuojama *ne daugiau kaip po vieną* darbuotojo, kurioje pareigybėje numatytos negalios koordinavimo funkcijos.
- ▶ Valstybės biudžeto dotacijos vienos darbo užmokesčiui (toliau - DU) finansuoti metams negali viršyti sumos pagal šią formulę:
- ▶ $DU = \text{praėjusių metų vidutinis darbo užmokestis savivaldybės teritorijoje, neatskaičius mokesčių} * 12.$
- ▶ Valstybės biudžeto dotacijos darbo vietai išlaikyti, ryšiams ir komandiruotėms - **580 eurų**;
- ▶ Valstybės biudžeto dotacijos kvalifikacijos tobulinimui - **1 procento** vieno darbuotojo **metinio DU fondui** (neįskaitant socialinio draudimo įmokų) apskaičiuotų asignavimų.

- ▶ Asmenų su negalia reikalų koordinavimo funkciją savivaldybės administracijoje vykdys **valstybės tarnautojas** ar darbuotojas, **dirbantis pagal darbo sutartį**.
- ▶ Nustatoma, kad socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas įsigalios nuo 2024 m. sausio 1d., kuris reglamentuos asmenų su negalia reikalų koordinatoriaus funkcijų atlikimą.

Asmenų su negalia reikalų koordinatoriaus funkcijos:

- ▶ vykdyti stebėseną, kaip savivaldybėje įgyvendinama asmenų su negalia socialinės integracijos politika ir užtikrinamos teisės atitinkamuose teisės aktuose;
- ▶ rinkti duomenis apie savivaldybės teritorijoje gyvenančių asmenų su negalia padėtį, paslaugų ir (ar) pagalbos prienamumą ir t.t.;
- ▶ bendradarbiauti tarpžinybiniame sektoriuje asmenų su negalia socialinės integracijos politikos formavime ir įgyvendinime savivaldybėje bei dalyvauti politikos kokybės vertinimo inicijavime;
- ▶ bendradarbiauti su LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Agentūra, kitomis valstybės ir savivaldybės institucijomis ir įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, dirbančiomis su asmenimis su negalia;
- ▶ inicijuoti teisės aktų rengimą bei užtikrinti savalaikį jų veikimą;
- ▶ užtikrinti sudraytame pagalbos plane asmeniui su negalia poreikių tenkinimo užtikrinimą, vykdant pagalbos koordinavimą, kontroliavimą bei bendradarbiavimą su Agentūra;
- ▶ asmenų su negalia ar jų atstovų, savivaldybių įstaigų ir (ar) asmenų konsultavimas, informavimas, sklaida bei informacijos viešinimas;
- ▶ gerosios patirties dalinimasis bei pasitarimų, konferencijų, seminarų ir kitų renginių organizavimas savivaldybėje asmenų su negalia socialinės integracijos politikos klausimais.

- ▶ Informacija paruošta vaovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. spalio 17 d. įsakymo projektu Nr. 23-15111 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto dotacijų skyrimo asmenų su negalia reikalų koordinavimo funkcijos atlikimui finansuoti tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- ▶ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/negalios-reforma>

AČIŪ UŽ DĖMESĮ 😊